Autor Guste Santini
Nedjelja, 30 Studeni 2014 18:56

Hegel je rekao: „Istina je cjelina“. Razmotrimo, bar u prvoj aproksimaciji, učinke oporezivanja štednje koja će se primjenjivati od početka iduće, 2015., godine.

Dva su argumenta kojom Vlada pravda uvođenje oporezivanja kamata. Prvi se odnosi na činjenicu da neke članice EU oporezuju kamate pa, prema tome, u cilju konvergencije našeg poreznog sustava europskom poreznom sustavu smatra opravdanim da se porez na kamate uvede u porezni sustav Lijepe naše. Drugi argument koji iznosi Vlada jest namjera Vlade, velike li dobrote – sic, da konpenzira dio gubitaka poreznih prihoda što će ih lokalna uprava i samouprava imati zbog promjena u sustavu oporezivanja dohotka.

Racionalizirajmo ove tvrdnje.

Dohodak se dijeli na štednju i potrošnju. Poreznim sustavom, pored fiskalne funkcije poreza, moguće je djelovati na ponašanje sticatelja dohotka u pravcu njegove raspodjele na štednju i potrošnju što ima svoje ekonomske i socijalne učinke. Na žalost, ova i sve prethodne vlade imale su za cilj povećanje poreznih prihoda pri čemu su, ako je trebalo, deklarativno isticali kako promjene u poreznom sustavu imaju svoje ekonomske i socijalne ciljeve. Kao što to tvrde katastrofičari u proteklih četvrt stoljeća u Hrvatskoj je donošenje mjera ekonomske, pa samim time i porezne, politike rezultat stihijskog a ne, za što se zalažu katastrofičari i statističari, sustavnog pristupa. (Napomena: zalagao sam se što i danas smatram bitnim da u svakoj vladi imamo podpredsjednika za sustav i podpredsjednika za politiku. Međutim, uvođenje tih dviju funkcija značilo bi priznati Istočni grijeh koji smo učinili kada smo Zavod za planiranje proglasili socijalističkim, dakle nepotrebnim, pa i štetnim, institutom za tržišni sustav privređivanja.)

U svim sustvno uređenim zemljama osdnosima sustava i politike se pridaje najveća moguća pažnja. Nositelji ekonomske politike su svijesni da makroekonomski okvir koji se ostvaruje sustavom i upravljanje sustava politikom bitan su čimbenik (ne)uspjeha svake politike. Znanost je, u uređenim zemljama, stalno angažirana kako bi analizirala stanje i predlagala nova rješenja sukladno postignućima teorije, odnosno stanja u nacionalnom gospodarstvu. Upravo interakcija na relaciji sustav – politika moguće je donijeti potrebne odluke koje imaju za cilj povećanje učinkovitosti nacionalnog gospodarstva. (Valja imati u vidu da politika mjenja sustav i ako izostane interakcija nastaje, u vremenu, degeneracija sustava – povećanje entropije.)

Dakle, zemlja koja je u višegodišnjoj depresiji, čiji inozemni i javni dug raste, koja je otovorena

uz fiksni tečaj nacionalne valute, bez značajnije mogućnosti djelovanja monetarnom politikom, čije gospodarstvo je zaostalo a nezaposlenost izrazito velika (od osmostaljnja kao posljedica objektivnog i naročito subjektivnog ponašanja), gdje je odnos radnog i izdržavanog stanovništva, malo je reći, zabrinjavajući mora najveću moguću pažnju posvetiti – povećanju nacionalne štednje
. Naime, inozemni dug i rasprodaja obiteljskog srebra dokaz su da je u Lijepoj našoj nacionalna potrošnja daleko veća od nacionalne proizvodnje. Zaduživanje znači danas i uvijek je značilo da će jednog dana vjerovnici tražiti povrat posuđenog uz ugovorene kamate. Ukoliko ne stimuliramo nacionalnu štednju postavlja se pitanje od kuda ćemo vratiti dugove prema inozemni vjerovnicima. Pri tome, valja imati u vidu da devizni depoziti kod poslovnih banaka imaju tretirati kao inozemni dug – sic! Zemlje koje imaju problema s viškom štednje oporezuju štednju kako bi se ona smanjila, pa je apsurdno da se pozivamo na zemlje koje su razvijene i koje muku muče kako bi „potrošile“ nacionalnu štednju. Dakle, zaključak je jasan u Lijepoj našoj je potrebno dinamizirati gospodarsku aktivnost koja će biti izvozno orijentirana. Priča kako domaća potražnja rješava naš gospodarski problem nije točna.

Štednja u poslovnim bankama rezultat je preferencije likvidnosti, niske sklonosti rizicima koji - u maloj i otvorenoj zemlji koja je u višegodišnjoj depresiji - rastu, te neobrazovanost i kulturni konzervatizam građana. Sada ćemo zbog malog poreznog prihoda dovesti u pitanje brižno ponašanje građana što nije moguće reći za državu.Â Osim toga štednja je tek jedan od mnogobrojnih oblika imovine pa oporezivanjem kamata na štednju preferiramo druge oblike imovine. Naš nesustavni pristup potvrđuje Â priča koju smo od političara slušali prilikom pokušaja uvođenja poreza na nekretnine. Nije prošlo oporezivanje nekretnina, ali zato prolazi oporezivanje štednje. Bože smiluj se!

Argument kako se oporezivanjem kamata na štednju želi pomoći lokalnoj upravi i samoupravi blago rečeno – ne stoji. U prvom redu, svi su se na prošlim izborima zaklinjali kako će se provesti reforma lokalne uprave i samouprave. Kada je osvojena vlast najprije se je šutilo o tome, pa kad je oporba „pritisnula“ javno se je priznalo da se odustaje od reforme. Tako ćemo izgubiti četiri godine. Imajući u vidu blagu reakciju oporbe, bojim se kad sutra oporba dođe na vlasti da ćemo imati ponovno istu priču. Politika se ponaša po onoj – neka netko drugi vadi kestenje iz vatre. Da se ne radi o brizi vlasti o stanju u lokalnoj upravi i samoupravi dovoljno je podsjetiti na isnstitut prireza na dohodak. Naime, po važećem zakonu lokalna uprav i samouprava ubire prirez temeljem mjesta prebivališta poreznog obveznika. Koji su učinci tog sustava? Gradovi koji imaju određenu gospodarsku aktivnost, recimo Zagreb, privlače radnike iz bliže ili daljnje okoline, recimo Zaprešić. Tako spavaonica, Zaprešić, dolazi do poreznih prihoda koji omogućuju veću razinu opće i zajedničke potrošnje a da nije ništa učinila kako bi dinamizirala gospodarsku aktivnost na svom području – naplaćuje porez za izvezeni rad Zagrebu . S druge strane, Zagreb koji omogućuje zaposlenje građanima čije prebivalište nije u Zagrebu snosi porezni teret grada Zaprešića i tako omogućuje svojim stanovnicima manji standard upravo za iznos prikupljenog prireza grada Zaprešića. Prilikom, uvođenja prireza pozvao sam građane na prirezni štrajk što

sam objavio u knjizi „Refleksije jednog Turanjca“ ali odjeka na moju kritiku nije bilo. Naprosto je nevjerojatno kako neki odgovorni gradovi, recimo Kporivnica, nisu uvele prirez, dok su spavaonice maksimalizirale porezne prihode prirezom koliko je bilo moguće. Dakle, sustav lokalne uprave i samouprave je neodrživ, kao što je neodrživ način financiranja lokalne uprave i samouprave. Pri tome, nemojmo zaboraviti da pitanje decentralizacije Lijepe naše postaje jedno od strateških pitanja u predostjećem procesu restrukturiranja države. Za sada sve vodi u pravcu – centralizacije.